

EKSAMEN I RETTSLÆRE

5353

I henhold til rammeplanen for treårig revisorutdanning av 2005 (15 sp)
og ny rammeplan av 2012 (10 sp)

Mandag 27.05.2013

Kandidater som skal ta eksamen i h h t rammeplanen fra 2005, skal besvare alle spørsmål -
dvs spørsmålene 1 – 12. For disse kandidater varer eksamen 6 t (9.00-15.00)
Kandidater som skal ta eksamen i h h t rammeplanen fra 2012, skal besvare spørsmålene 1-8.
For disse kandidater varer eksamen i 4 t (9.00-13.00)

Oppgavesettene består av samlet 4/5 sider, inklusive denne siden.

For begge eksamener gjelder følgende:

Tillatte hjelpemidler:

Norges lover, andre ukommenterte lovsamlinger, særtrykk av lover og forskrifter.

Hvis oppgavene er ufullstendige eller uklare, må du selv ta nødvendige forutsetninger.

Forutsetningene bør gå klart frem av besvarelsen.

Samtlige spørsmål skal drøftes og besvares.

Besvarelsen skal ikke skrives med blyant.

Aksjonærer i Sunrise AS (heretter også kalt SAS) var Jan Johansen(50 %), Marte Kirkerud (25 %) og Ole Vold (25 %). De tre aksjonærene utgjorde selskapets styre med Jan som styreleder. I tillegg til å være eiere av selskapet arbeidet Jan, Marte og Ole i selskapet. Jan var også registrert som daglig leder. Selskapets virksomhet (formål) i h h t vedtektene var «å produsere og forhandle utstyr til hytter og fritidsboliger». (I praksis var produksjonen til SAS kjøkken, skap, bord og stoler til fjellhytter). Vedtektene inneholdt ellers ikke noen avvikende bestemmelser i forhold til aksjelovens regler. Selskapet var etablert ti år tidligere og hadde på det meste hatt en årlig omsetning på om lag ti millioner kroner. Selskapet hadde imidlertid de siste fem årene hatt en synkende inntjening og et underskudd de to siste årene. Egenkapitalen var nå negativ.

- Jan mente at selskapet skulle ekspandere ved å fremstille flere typer produkter. Etter å ha fulgt nøye med på siste VM på ski, mente han å kunne se en større interesse for skisport, og at mange mennesker ønsket å skaffe seg mer klassisk og historisk riktig utstyr. Jan ønsket å begynne produksjon av treski med moderne utforming.

Problemstillingen ble drøftet i selskapets styre. En realisering av planen ville medføre en investering på mellom en halv og en million kroner. Marte syntes dette var en «håpløs idé», mens Ole var noe mer i tvil. I styremøtet ble det ikke tatt noe standpunkt til spørsmålet om oppstart av treskiproduksjon og investering i nye maskiner.

Uten nærmere drøftelse med Marte og Ole inngikk Jan avtale med en maskinprodusent om anskaffelse av en spesialmaskin til bruk i treskiproduksjon. Maskinens innkjøpspris var kr. 750.000. Marte og Ole protesterte på avtalen og mente at den ikke var bindende for Sunrise AS. For det første mente de at produksjon av treski forutsatte endring av selskapets vedtekter. For det andre mente de at Jan ikke hadde myndighet til å inngå slik avtale på vegne av selskapet. De mente også at maskinprodusenten

måtte forstå at Jan som daglig leder ikke hadde anledning til å inngå slik avtale uten styrets godkjenning. Maskinprodusenten mente at avtalen var bindende for SAS.

Spørsmål 1.

Er avtalen som Jan har inngått på vegne av Sunrise AS, bindende for selskapet?

Sønnen til Jan – Tore – drev som enkeltpersonforetak et snekkerverksted som produserte hyttekjøkken. Jan ønsket å overdra 50 % av sine aksjer i Sunrise AS til Tore. Marte og Ole mente at Tore ikke hadde anledning til å overta aksjene i SAS fordi han drev en konkurrerende virksomhet.

Spørsmål 2.

- a. Hvilket selskapsorgan må treffe avgjørelse om Tores erverv av aksjene i Sunrise AS?
- b. Er det grunnlag for å nekte Tore å erverve aksjene i selskapet?

SAS drev sin virksomhet fra en eiendom selskapet eide. På eiendommen stod en bygning med utsalg (butikk), produksjonslokaler, kontor og lager. I tillegg var det en ganske rommelig tomt som ble brukt til parkeringsplass. Som følge av den sviktende inntjening var også likviditeten svak, og SAS greide ikke å dekke de løpende utgiftene.

For å bedre likviditeten bestemte styret i SAS å selge så mye av varelageret som mulig til priser 50 % under vanlig pris. Det meste av varelageret ble solgt på denne måten. Lillevik bank – som var hovedbankforbindelse til SAS – hadde pant i bl. annet varelageret til SAS.

Banken hevdet at SAS ikke hadde rett til å realisere varelageret på denne måten, og at bankens panterett fortsatt heftet på varelageret etter at det var overtatt av kjøper.

Spørsmål 3.

- a. Har Sunrise AS i forhold til Lillevik bank rett til å realisere (selge) varelageret til 50 % under normal salgspris?
- b. Hefter bankens panterett fortsatt på varelageret også etter at de enkelte varene er overtatt av kjøper?

Fem år tidligere hadde SAS v/Jan gitt et lån på kr. 100.000 til Ole Vold som drev et mekanisk verksted som enkeltpersonforetak. Lånet ble sikret med pant i en fast eiendom som Ole eide. Lånet ble nedbetalt til kr. 25.000, men dette ble ikke notert hverken på lånedokumentet eller på obligasjonen/pantedokumentet. SAS v/ Jan solgte lånet med tilhørende pant til investor Peder Ås for kr. 75.000. Peder ble ikke gjort kjent med nedbetalingen av lånet som Ole hadde foretatt. Salgsbeløpet ble utbetalt til Jan, og låne- og pantedokument ble overlevert til Peder. Jan innbetalte ikke beløpet til SAS's bankkonto, men satte beløpet inn på en privat bankkonto. Da lånet i sin helhet forfalt til betaling krevde Peder at Ole betalte hele det opprinnelige lånebeløpet på kr. 100.000. Ole protesterte på dette og sa at lånet var nedbetalt til kr. 25.000 og han viste frem kvitteringer som bevis for dette. Ole mente at han bare var pliktig til å betale kr. 25.000 til Peder. Peder mente at Ole var pliktig til å tilbakebetale ham hele beløpet – kr. 100.000.

Spørsmål 4

Er Ole pliktig til å betale kr. 100.000 til Peder for full innfrielse av lånebeløpet?

Forutsett at Ole er pliktig til å betale kr. 100.000 til Peder.

Da Peder ble kjent med at lånet til Ole virkelig var nedbetalt med kr. 75.000 til kr. 25.000, krevde han at avtalen med SAS v/ Jan om kjøp av lånet for kr. 75.000 skulle omgjøres, og at det betalte beløp på kr. 75.000 skulle betales tilbake. Jan hevdet at det ikke var grunnlag for omgjøring av avtalen siden Ole var pliktig til å innfri fordringen ved å betale kr. 100.000 til Peder.

Spørsmål 5.

Er det rettslig grunnlag for å omgjøre avtalen mellom Sunrise AS og Peder om overdragelse av kravet mot Ole?

Den økonomiske situasjonen til SAS ble stadig dårligere. Hovedbankforbindelsen til selskapet – Lillevik bank – var bekymret for at en konkurs i selskapet ville påføre banken et betydelig økonomisk tap. I et siste forsøk på å «redde» selskapet fra konkurs ba Jan Lillevik bank om å innvilge et lån på kr. 250.000 til SAS. Beløpet skulle brukes til å hjelpe SAS over den økonomiske «kneika». Som sikkerhet for lånet tilbød SAS pant i selskapets faste eiendom. Banken hadde fra før tinglyst pant med første prioritet i eiendommen for kr. 750.000, og eiendommen var på det tidspunktet taksert til kr. 1 million. Banken gikk med på å gi lånet forutsatt pant i eiendommen med prioritet etter kr. 750.000. Lånet ble utbetalt til SAS samtidig med at låne- og pantedokument ble undertegnet. Banken sendte ikke pantedokumentet til tinglysning før etter en uke, og i den mellomliggende tid hadde skattekontoret tinglyst et utlegg på kr. 250.000 i eiendommen til sikring av ubetalt krav på merverdiavgift mot SAS. Utleppet ble tinglyst 14. november, mens bankens panterett ble tinglyst 21. november. Det var på det rene at skattekontoret var kjent med bankens tilleggs lån da utlegget ble tinglyst. Det oppsto uenighet mellom skattekontoret og banken om prioritetsforholdet mellom skattekontorets utlegg og bankens sikkerhet for tilleggs lånet på kr. 250.000.

Spørsmål 6.

Ta standpunkt til prioritetsforholdet mellom skattekontorets utlegg og bankens sikkerhet for tilleggs lånet.

Forutsett at utlegget har best prioritet.

Den 5. desember begjærte en av de private kreditorene SAS konkurs, og konkurs ble åpnet den 10. desember. Advokat Pål Bolle ble oppnevnt som bostyrer, og en representant fra skattekontoret og en representant fra Lillevik bank ble oppnevnt som kreditorutvalg. Pål hevdet at skattekontorets utlegg ikke hadde noen rettsvirkning overfor konkursboet. Skattekontoret aksepterte dette.

Spørsmål 7.

Hva er det rettslige grunnlag for skattekontorets standpunkt?

Lillevik bank hevdet at tilleggs lånet på kr. 250.000 nå skulle ha prioritet etter lånet på kr. 750.000. Pål protesterte på dette og hevdet at konkursboet hadde rett til den «frigjorte» verdien av eiendommen på kr. 250.000 etter bortfallet av skattekontorets utlegg.

Spørsmål 8.

Er det konkursboet eller Lillevik bank som skal tre inn i prioriteten til skattekontorets utlegg etter at utlegget er falt bort?

.....

De neste spørsmål (9, 10, 11 og 12) skal bare besvares av kandidater som følger studieplanen fra 2005.

Jan ble ganske fortvilet over konkursåpningen, og særlig var han redd for at bostyrer og borevisor skulle oppdage at han hadde «stukket unna» kr. 75.000. Han endret derfor siste års regnskaper slik at unndragelsen av beløpet ikke skulle bli oppdaget. Dette ble gjort før selskapets regnskaper ble overlevert bostyret. Endringen av regnskapene ble imidlertid oppdaget av bostyrer og den oppnevnte borevisor.

I bostyrets innberetning til tingretten ble det anbefalt at Jan skulle settes i konkursskarantene. Jan mente at det ikke var grunnlag for dette.

Spørsmål 9.

Er det grunnlag for å sette Jan i konkursskarantene?

Etter at konkursboet hadde gjennomført beslag av alle eiendeler som tilhørte Sunrise AS og tilbakelevert pantsatte eiendeler til panthaverne, var det fortsatt en del av varelageret, driftstilbehøret og utestående fordringer som inngikk i boet. Dette ønsket bostyreren å selge til Nils Nilsen som drev en virksomhet som hadde vært konkurrent til SAS. De to representantene som utgjorde kreditorutvalget mente at eiendelene boet hadde beslaglagt skulle selges til Jan og sønnen Tore som hadde planer om å etablere nytt aksjeselskap med samme type produksjon som det konkursrammede Sunrise AS. Uten å drøfte dette nærmere med kreditorutvalget inngikk bostyreren avtale med Nils Nilsen om overtakelse av eiendelene.

Representantene i kreditorutvalget mente at avtalen om salg av boets eiendeler i strid med kreditorutvalgets oppfatning ikke var gyldig. Både bostyreren og Nils bestred dette. Det var på det rene at Nils ikke hadde kjennskap til kreditorutvalgets oppfatning om hvem som skulle få kjøpe boets aktiva.

Spørsmål 10.

Er avtalen mellom bostyreren og Nils om overdragelse av boets eiendeler gyldig?

Nils ønsket å kjøpe en tomt eid av Lillevik kommune. Tomten var beliggende i et regulert industriområde, og det var flere ledige tomter i området. Nils hadde tidligere hatt flere konflikter med kommunen, bl. annet i forbindelse med regulering av en tomt nær boligen til Nils. Kommunen ønsket at det skulle bygges barnehage på tomten. Dette protesterte Nils på, og klage til fylkesmannen ga Nils medhold. Dette skapte problemer for kommunens barnehagedekning. I et annet tilfelle mente Nils seg uriktig forbigått i en kommunal anbudskonkurranse om levering av nye kjøkken til kommunale boliger. Søknaden til Nils om kjøp av tomt skulle avgjøres av formannskapet etter innstilling fra rådmannen. Rådmannen hadde vært saksbehandler i de tidligere saker Nils hadde hatt med kommunen. I sin innstilling til formannskapet anbefalte rådmannen at Nils ikke skulle få kjøpe tomten idet «Nils tidligere hadde utvist slik adferd at det ikke var naturlig at kommunen lot ham kjøpe

industritomt». Formannskapet sluttet seg til rådmannens anbefaling og besluttet at Nils ikke skulle få kjøpe tomten.

Nils hevdet at rådmannen var inhabil til å skrive innstilling til formannskapet. For det andre hevdet han at avgjørelsen om å nekte kjøp av tomten kunne påklages etter forvaltningslovens regler.

Spørsmål 11.

Var rådmannen inhabil til å skrive innstilling til formannskapet?

Spørsmål 12.

Kan formannskapets avgjørelse påklages etter forvaltningslovens regler?